

Soustředění na detail, kompoziční sevřenost a zkratka jsou v próze charakteristické zvláště pro novelu, poměrně krátký příběh v próze s výraznou dějovou linií a často nečekaným rozuzlením, který se vyznačuje potlačením popisných složek a epizodních dějů. Právě v tomto žánru společně s povídkami proslul nejvíce spisovatel, jenž bývá volně přiřazován k autorům naturalismu, Guy de Maupassant.

Narodil se 5. srpna 1850 na zámku Miromesnil v Normandii v zámožné pošlechtěné rodině. Bezstarostné dětství prožil na otcově statku mezi lidmi, kteří tam sloužili. K nim si vytvořil vztah plný pochopení a úcty, jenž se projevil zejména v jeho literárních pracích. Základní vzdělání absolvoval v seminární škole v Yvetotu odkud byl však vyloučen pro nevhodné chování k církevním otcům. Poté r. 1870 maturoval na císařském lyceu v Rouenu. V té době se rozešli jeho rodiče, což mladý muž těžce snášel.

Přípravy na studia práv ukončila prusko-francouzská válka a neradostná povinnost narukovat do armády. Díky přímluvám otcových přátel byl přidělen do vincennské pevnosti nedaleko Paříže. Drtivá porážka Francie i krutost a nesmyslnost válečná zanechaly na citlivé jinošské duši hluboké stopy. Po dvouleté službě si dle zvyku bohatých rodin koupil náhradníka k dokončení sedmileté vojenské služby a vrátil se k rodině, jejíž finanční situace však byla velmi neutěšená. To jej přimělo najít si práci. Získal ji jako úředník na ministerstvu námořnictva a kolonií a později r. 1878 vyměnil za lepší místo na ministerstvu školství. I to mohl roku 1882 opustit a věnovat se zcela slibně se rozvíjející činnosti spisovatelské.

S literární tvorbou započal v polovině sedmdesátých let, kdy pod různými pseudonymy otiskoval v časopisech a almanaších své první různorodé pokusy. Spektrum žánrů bylo velmi široké: povídky, básně, cestopisné črty, novinové články k aktuálním tématům, kroniky, novely i dramatická tvorba. Učitelem, rádcem i kritikem nejpopovolanějším a zároveň nejbližším mu byl Gustave Flaubert, starý rodinný přítel, jenž rozpoznal Maupassantův talent a pak jej dlouhá léta trpělivě a důsledně rozvíjel. Zároveň ho však také udržoval v tvůrčí kázni, a tak byla první díla publikována až několik let po svém vzniku. Stejně tak nabádal nadaného žáka ke kázni v osobním životě a snažil se jej přesvědčit, že umění je třeba obětovat i zábavu a rozptýlení

v podobě sportu, společenských událostí a žen. Maupassant na sobě svědomitě pracoval a rozvíjel své vlohy, avšak radovánek, jako byly výlety, projížďky na koních i jachtě, společnost a především ženy, se vzdát nedokázal.

Flaubertovým velkým přínosem bylo i to, že se začínající autor mohl seznámit s mnoha již renomovanými spisovateli, kteří tvořili Flaubertův „literární klub“. Patřili sem E. Zola, bratři Goncourtové, A. Daudet, S. Mallarmée, C. Mendés, ale i I. S. Turgeněv, pobývajících toho času v Paříži. Toto byla „živná půda“, z níž se rozrůstal a sílil jeho talent. Skutečným klíčem, jenž mu otevřel nevídané možnosti publikační i společenské, bylo uveřejnění novely **Kulička** ve sborníku Medánské večery (1880). V něm pod vedením E. Zoly otisklo několik mladých autorů novelu na téma válka. Maupassantova na celé čáře zvítězila. Příběh prostitutky, která za války cestuje v dostavníku s několika měšťany, je podobenstvím o tom, jak se někdo, kdo je vydělen na okraj „počestné“ společnosti, chová v době nebezpečí mnohem upřímněji a vlastenečtěji než takzvaná opora lepší společnosti.

Literární kariéra Maupassantova byla rozběhnuta právě ve chvíli, kdy Gustave Flaubert zemřel (1880). Maupassant ještě v témže roce vydal pod názvem **Verše** sbírku svých poetických pokusů. Ta však prošla bez většího povšimnutí čtenářů i kritiky. Zároveň v denících i časopisech vycházely jeho povídky, novely a glosy, které byly vzápětí vydávány knižně. V letech 1881-1890 vyšlo 15 svazků s třemi sty takto sebraných povídek. Nesou názvy: **U Tellierů** (1881), **Slečna Fifí** (1883), **Povídky sluky** (1883), **Ve svitu luny** (1884), **Miss Harrierová** (1884), **Sestry Rondoliové** (1884), **Yvetta** (1884), **Pan Parent** (1884), **Povídky dne a noci** (1885), **Tonda** (1886), **Horla** (1886), **Mládenec madam Hussonové** (1888), **Levá ruka** (1889), **Marná krása** (1890).

Hrdiny těchto povídek a novel jsou vesměs „malí lidé“ z normandského venkova: tuláci, žebráci, rybáři, sedláci, námořníci, čeledíni, faráři, četníci, nevěstky, živnostníci, ale i představitelé venkovské šlechty. Všechny tyto typy důvěrně poznal a díky daru hlubokého a systematického pozorování i postřehu dokázal stejně mistrně a bez příkras vykreslit nejen krajinu, ale i postavy. Jeho hrdinové jsou obětaví i sobečtí, dobrotiví i zlí, chamtiví i dobrosrdeční, ale vždycky to jsou pracovití, opravdoví a poctiví lidé.

Ani „druhý svět“, který znal, neušel jeho literární pozornosti. Byrokratický systém mu poskytoval kulisu pro náměty malých úředníků, kteří se lopotí v hromadách lejster pro nudné a nijak zvláště honorované živobytí.

Zvláštní místo mezi tématy povídek zaujímají motivy strachu, halucinací,

šílenství a jiných temných stránek lidské duše. Pakliže uvážíme, že autor těžil kromě teoretických přednášek na toto téma také z osobní zkušenosti, je zcela zřejmé, jak sugestivní je líčení hrůzy, strachu, napětí, děsu a úzkosti.

Základem této mozaiky malých dílek jsou nejvšednější příběhy, které jeho ozvláštňením nabývají nových a neotřelých významů. Vzniká sonda do základních lidských a společenských vztahů, aby mnohdy otřásla jistotou nezpochybnitelných hodnot.

Námětem prvního románu *Jeden život* s podtitulem „Prostá pravda“, který vyšel roku 1883, je život a společenské postavení žen, tak jak je poznával ve svém rodišti. Příběh je volnou parafází na život jeho matky. Skvěle konstruovaná postava hrdinky Jany čelí v životě několikanásobnému zklamání. Je podváděna svým mužem, zjistí že její matka byla nevěrná otci a její milovaný syn vyrůstá v ničem. Zpočátku vzdoruje, později se snaží najít štěstí a zapomnění v narození vnučky. Janiným protipólem je zde komorná Rozálie, která se se svými radostmi i starostmi vyrovnává bez sentimentu řídící se „zdravým rozumem“. Pozorná kresba duševních stavů citlivé ženy a líčení přírodních scénérií dokreslují epické jádro příběhu.

Nejpozoruhodnějším autorovým románem můžeme jistě nazvat dílo *Miláček* (1885). Jedná se o příběh chytrého, důvtipného a zároveň cynického, ctižádostivého a vypočítavého muže, který v touze po úspěchu a kariéře zneužívá přátel i žen, jež jsou mu nakloněni. Postavy tohoto i ostatních románů ze společnosti jsou karikaturami skutečných postav pařížských salónů, jak je tam autor potkával a sledoval. Jejich přirozenou vlastností je přetvářka, vychytralost a neupřímnost. V tom se jednoznačně liší od „lidových“ postav, u nichž bezpochyby věříme v jejich poctivost. Román je realistickým zobrazením a zároveň kritikou charakteristických rysů společnosti třetí republiky.

V Maupassantovi důvěrně známém prostředí auvergnéských lázní Chantal–Guyon, kde se několikrát léčil, se odehrává děj dalšího románu *Mont-Oriol* (1887), který je možno takřka nazvat autobiografickým. V jedné rovině jde o to, komu připadne zisk z nově nalezeného pramene a rozvíjejících se lázní, a na tomto pozadí se rozvíjí milostné vzplanutí bankéřovy ženy. Ve stylu tehdejší „morálky“ končí celá příhoda ve chvíli, kdy se vyskytnou komplikace a naskytne výhodnější možnost, jak podpořit svou kariéru. Zvláštním znakem tohoto díla je postupující psychologická prokreslenost postav a rozbor jejich emocionálního cítění. I zde autor čerpal vrchovatě ze svých zážitků, neboť celý jeho život byl provázen citovými vzplanutími a láskami. Navzdory bohatému

citovému životu byl Maupassant stejně jako Flaubert zapřísáhlým odpůrcem sňatků a nikdy se neoženil. V souvislosti s tímto dílem stojí za zmínku postava Josefíny Litzelmannové – prodavačky vody. Prostá žena tohoto jména, žijící skutečně v lázních Chantal–Guyon, je dle životopisců matkou Maupassantových tří dětí, které se narodily v letech 1883 (syn), 1884, 1887 (dcery). Maupassant však „*byl z rodu milenců nikoliv z rodu otců*“, proto snad své otcovství nikdy veřejně neuznal, a tak je potvrzují jen nepřímé důkazy. V přímém rozporu je i to, že měl rád děti, ale zároveň vyjadřoval nepřekonatelný odpor k mateřství a těhotenství obzvláště.

Příběhem žárlivých bratří lze nazvat román *Petr a Jan* (1888). Nepříliš složitou zápletku tvoří bohaté dědictví získané jedním z bratrů a následné pátrání Petra po jeho příčině. Odhalením je zjištění Janova nemanželského původu. Nejpozoruhodnější součástí tohoto díla je teoretické pojednání o románu, v němž autor rozkrývá své pojetí tvorby literárního díla.

V předposledním románu *Silnější než smrt* (1889) se setkáváme se stárnoucím malířem, jenž se zamiluje do dcery své někdejší milenky. Jeho city jsou však zcela beznadějně, a tak raději volí smrt, než aby dívce své city vyjevil. V postavě malířově, kritizující mondénní společnost a zároveň jí podléhající, můžeme spatřovat rozpolcenost Maupassantovu. I on je ve svém díle kritikem těchto lidí, způsobů a morálky, aby ji sám rozvíjel a budoval, ba co víc, měl z ní prospěch a společenské uznání.

Odklonem od dosavadního stylu je charakteristický román *Naše srdce* (1890). Částečně je příčinou postupující choroba, která nahlodala nejen jeho fyzické, ale již i psychické zdraví, a částečně touha zapůsobit na senzibilitu čtenáře. Několikanásobný milostný poměr a jeho projevy u jednotlivých hrdinů dávají k tomuto postupu skvělou šanci.

Progresivní paralýza byla Maupassantovi diagnostikována již v sedmadvaceti letech. Částečně se jedná o nemoc zděděnou a indikovanou v podobě depresí v jeho rodině, ale hlavně se jedná o projevy nákazy, kterou si svým nestřídmým životem způsobil sám. Komplikace spojené s nemocí se lety stupňují a z počátečních migrén se vyvinou v halucinace a schizofrenii. Maupassant se jim snaží čelit pěstováním tělesné kondice, výlety na jachtě po Středomoří i cestováním do dalekých zemí. Z těchto cest po Francii, Itálii, Sicílii i severní Africe přiváží mnoho črt vydaných ve třech svazcích *Na slunci* (1884), *Na vodě* (1888), *Bludný život* (1890). Nemoc se však stále zhoršuje a jejím krutým projevem je i opakovaný pokus o sebevraždu, jenž zapříčiní jeho hospitalizaci na klinice v Passy v Paříži. Zde se ještě pokouší dokončit další román, ale

tyto práce přerušil 6. července 1893 smrt.

Několik děl, která nestihla vyjít během krátkého života autorova, bylo vydáno posmrtně. Jsou to: *Otec Milon* (1899), *Kolportér* (1900), *Neděle pařížského měšťáka* (1901), *Misti* (1912).

Pohřební řeč přítele Emila Zoly na Montparnasském hřbitově, kde si Maupassant přál být pochován, předznamenala pravdivě budoucnost díla. „*At' tady spí svým dobrým, tak draho vykoupeným spánkem, protože může věřit v triumfující zdraví díla, které po sobě zanechává. Toto dílo bude žít a dá život i jemu.*“